

שלימות האדם

הרב אהרן לוי שליט"א

עול ההנהגה היה כבד מאוד. לכן, נוהג היה האדמו"ר לנסוע לבית אחד מחסידיו ולשהות בו ימים מספר עד שישבו לאיתנו. בעל הבית ובני ביתו נבחרו בקפידה על ידי משמשי האדמו"ר. בעל הבית הנבחר היה ירא ה', המקפיד על מצוות קלה כבחמורה. במקרים רבים היה המארח אדם אמיד שביתו גדול ורחב ידיים, כדי שיוכל הצדיק להניח את ראשו במנוחה.

כך הגיע האדמו"ר אל ביתו של ר' זלמן הנגיד. טרם בואו, כינס ר' זלמן את צוות משרתיו והדריכם כיצד לנהוג בעת שיששה האדמו"ר בביתו. משהגיעו הרב ומשמשיו לביתו, קיבלם ר' זלמן בסבר פנים יפות ובענווה רבה, כיאה לחסיד נאמן, והובילם אל חדרי האירוח שהוקצו לאדמו"ר ולפמלייתו. לאחר שנח מטלטולי הדרך, ביקש האדמו"ר להתבודד עם קונו. או אז הובילו ר' זלמן לחדר עבודתו המהודר. משראה כי נחה דעתו של רבו, גאתה השמחה בליבו. ר' זלמן ידע כי אין העשירות מעשירה את בעליה, אלא הברכה המצויה בה. עם צאת ר' זלמן מהחדר, גילה שהאדמו"ר יוצא אף הוא מן החדר יחד עימו.

נרעש ר' זלמן עד עומק נשמתו. שמא מצא האדמו"ר פסול בחדרו? שמא אין עסקיו נעשים באמונה? כששיניו נוקשות זו לזו, פנה אל רבו ושאל: "רבי, האם מצאתם פגם כלשהו בחדרי? האם אין הוא נוח דיו?" חייך האדמו"ר וענה: "לא זלמניו, לא מצאתי פגם בחדרך, ואף לא נדנוד של פסול במעשיך. אלא כשנכנסתי אל חדרך, הבחנתי כי על השולחן פזורים שטרי כסף רבים. כל עוד שהית בחדר, החרשתי, אך כשיצאת, חשתי להיוותר בו לבדי, שהרי אם יחסר משטרות אלו, אנה אני בא?" כששמע ר' זלמן מילים אלו יוצאות מפיו רבו, נזדעזע כל גופו. הדברים היכו בליבו כמדקרות חרב. כשדמעות בעיניו, פנה אל האדמו"ר ושאל: "וכי חושב האדמו"ר כי אם ייעלם כספי אחשוד באדוננו ומורנו, חס ושלום? והלא עפר אני תחת כפות רגליו? לא זלמניו, ענה האדמו"ר, "יודע אני בוודאות, כי איש לא יחשדני בגנבת הממון חס ושלום, אלא שאינני חפץ שיאמרו ש"הרב לא גנב". המילים "הרב" ו"גנב" אסור להן לנוח זו לצד זו, אף אם המילה 'לא' חוצצת ביניהם."

תורת ישראל מייחסת חשיבות רבה לאופן שבו נתפש המעשה בעיני בני אדם. דוגמה לדבר מופיעה בדברי התוספתא העוסקת בתרומת הלשכה, וזה לשונה: "נכנס לתרום את הלשכה, היו מפשפשים בו בכניסה וביציאה, ומדברים עימו משעה שנכנס ועד שעה שיצא, לקיים מה שנאמר: 'הייתם נקיים מה' ומישראל' (במדבר ל"ב, כ"ב), ואומר: 'ועשית הישר והטוב בעיני ה' (דברים ו', י"ח). הטוב - בעיני שמים, והישר בעיני - אדם."

שלמות המצווה אינה מורכבת רק מעמידה בכללי ההלכה. היא מורכבת גם מההשלכות החברתיות של המעשה. אם עשה האדם מצווה, אך גרם במעשהו לחשד של הבריות, קיים הוא את ה"ישר", אך לא את ה"טוב". קביעה זו מטילה את אשמת החשד על שניים, על החושד ועל הנחשד. על החושד - על שחשד בחברו, ועל הנחשד - על שבמעשיו אפשר לחברו לחשוד בו. חשוב לשאול, וכי מה איכפת לו לאדם שיחשדוהו הבריות, והלא "האדם יראה לעיניו וה' יראה ללבב?" (שמואל א', ט"ז, ז'). וכי יכול האדם לצאת ידי חובת כל הבריות?

שלושה מעגלים סובבים את האדם בימי חייו: בין האדם לקונו, בין האדם לעצמו ובין האדם לחברו. שלמותו אינה יכולה להתקיים כל עוד קיים נתק בין האדם לבין אחד ממרכיבים אלו. אם חפץ האדם בשלמות, עליו לפתח ולהעצים את שלושתם. חיזוק הקשר בינו לבין בוראו מתאפשר, לדוגמה, על ידי דיני ברכות, המחנכים את האדם להכרת טובה מתוך ידיעה כי "לה' הארץ ומלוואה" (תהלים כ"ד, א'). חיזוק הקשר בין אדם לעצמו מתאפשר מתוך הקפדתו על מידות ודרך ארץ הכתובים בפרקי אבות, שמתוכם ילמד על אישיותו וכן על תאוותיו ועל יצריו הזקוקים לתיקון. לעומת זאת, חיזוק הקשר בינו לבין החברה ייעשה על ידי הקפדתו בדיני נזיקין, שמתוכם ילמד לכבד את ממונו ואת גופו של הזולת.

כאשר חפץ האדם בשלמות, עליו לכוון את מעשיו לשלושת מעגלים אלו. רק כאשר יחברו שלושתם להיות אחד, נוכל להכתיר מעשה זה בתואר "מעשה שלם".

לעילוי נשמת

הרב אלטר אהרן יצחק
הרשקוביץ זצוק"ל
י"ז בטבת תשע"ו

עלות העלוין לשבת

200 ₪ בלבד

בנק דיסקונט סניף 056

השבון 61135

אסמכתא למייל:

shuly3910@gmail.com

הפצה: אלעד, בני ברק,
פתח תקווה, רחובות, אשדוד,
מודיעין עילית ומתתיהו.

חוקי ההשגחה בבריאה

הגאון רבי יוסף יהודה לייב בלאך זצוק"ל

התגלות השגחת ה' יתברך בבריאה היא בכמה מדרגות, והראשונים שבהם היא הרוחניות, כלומר אחת מסיבות הטבע היא 'הרוחניות'.

הסבר הדברים: כמו שלכל דבר בעולם יש סיבה הגיונית, טבעית חומרית, כך יש לו גם סיבה רוחנית, נסתרת, סגולית. כגון: אם יחפוץ האדם שתגדל שדה ופירות, צריך הוא לחרוש ולזרוע ושאח"כ ירד גשם והן אלו הסיבות הגלויות לצמיחת הפירות. ומצד שני ישנן את הסיבות הסגוליות הנסתרות שמקורן במצבו הרוחני של האדם, ועפ"י מצבו הרוחני ומעשיו הטובים או הרעים כך יתבטא הדבר בשדהו. ובאמת עלינו לדעת כי גם סיבות נסתרות אלו, הוחקו בטבע הבריאה, וכמו שהסיבות הרגילות הן טבעיות חומריות, כך אלו הנסתרות הנם טבעיות רוחניות והם פועלות תמיד לפי כח ההשפעה שניתן להם. לדוגמא, כתוב בתורה "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתן לו, כלומר אל יראה לבך כשאתה נותן צדקה לאחר כי תראה מזה רק שפע ברכה והצלחה, מצד אחד הוא מוציא דבר חומרי, יוצא ממנו כסף ונראה כמפסיד, מצד שני התוצאות ברוכות הן כי יש למעשיו השפעה רוחנית ונסתרת על התוצאות הטובות. והנה הרשעים שאינם חרדים מיום הדין, אינם דואגים לעבודת ה' לכאורה יש להם סיבות טבעיות גשמיות להאריך ימים בטוב ובנעימים, אבל רשעותם שהיא הסיבה הטבעית רוחנית גורמת לחלישות כוחם כמו שכתוב כבר "ושנות רשעים תקצרנה". בעל ההגיון האמיתי מבין כי אי אפשר לומר שהסיבות הגשמיות הינן מוכרחות יותר, כי גם הגשמי הוא רוחני, אדם שזורע וחרוש מה ההגיון שיצמח מזה פרי או תבואה הלא כששם את הגרעינים באדמה, לאחר כמה ימים הם נרקבים, אם כן גם הטבע החומרי הוא טבע רוחני.

כך בכל דבר בבריאה נחקק הטבע הרוחני לא פחות מהטבע הגשמי, רק שונה הוא בכך שהוא פעמים נסתר מעינינו. לא תמיד אנו יודעים מה קודם למה, איזה מעשה רוחני שלנו הוביל לתוצאה זו, לטוב ולמוטב.

השפעת היראה

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל

דוד המלך בתהילים (ט"ז, ח) כותב "שויתי ה' לנגדי תמיד" כלומר ב"שויתי" ישנם שני דרגות יראה ואהבה, הרמח"ל בספרו מסילת ישרים מביא שהיראה מורכבת משלושה מינים והם יראת העונש, יראת החטא ויראת הרוממות. הרמב"ם מביא שיראה ואהבה כל אחד מהם הוא מצוה בפני עצמה. שנאמר "ואהבת את ה' אלוקיך", ונאמר "את ה' אלוקיך תירא".

כלומר, מלבד שהיראה היא מצוה בפני עצמה, הרי אפילו היראה כיראת העונש שומרת את האדם שלא ישל באף איסור, כמו שאם יתנו לאדם לאכול דבר מה שיש בו חידק מסוכן ויודע שאם יאכלנו, יגרום לו הדבר למחלות נוראות אף שחיצונית אין הדבר ניכר לעין, לא רואים את החידק, אבל מספיק להבין בשכל שלא אוכלים את הדבר הזה, ואף אם הוא בעל תאוה גדול, מדוע? יראה! כך צריך להיות מול העבירה, אדם נמצא מול העבירה הוא צריך להרגיש פחד, מה עלול לקרות אם הוא יעשה את העבירה.

ורק ע"י כך מוכח שהוא ירא שמים אמיתי, ולא סתם לומר אני פוחד מה' כי אין לזה ערך, צריך הוכחות בשטח, ועיקר ההוכחה היא עליו, בזה שאינו עובר על ציווי בוראו ושומר את מצוותיו.

דמעות של שבת

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

סיפר לי הרב אליהו פייבלזון, ראש ישיבת 'פתחי עולם' המיועדת לחוזרים בתשובה. "באחד הימים מתדפק על פתחי יהודי בן 70 ורוצה את עזרתי, הכנסתי לביתי, ושאלתי אותו במה אוכל לעזור לך. אמר לי היהודי, אני פרופ' באחת האוניברסיטאות הגדולות כאן בארץ ישראל, לפני זמן קצר יצאתי לפנסיה, והתחלתי לשמור שבת, אני רוצה שגם אשתי תתקרב קצת לתורה ולמצוות, ולכן באתי אליך, כראש ישיבה לחוזרים בתשובה יש לך נסיון, אולי תוכל להשפיע עליה", מספר הרב פייבלזון. "אמרתי לו שכמובן אנסה, אך בכל זאת יש לי שאלה עבורו", "איך יהודי כבן שבעים ועוד פרופ' נכבד, מתחיל פתאום לשמור שבת, בלא שמישהו יקרב אותו?" "השיב לי היהודי: 'אספר לך סיפור ומזה תבין הכל. אמי ואבי עברו את השואה, לאחר השואה נישאו, עלו לארץ והתיישבו באשדוד".

"היה לי דוד שהיה יהודי שומר תורה ומצוות, וכשאמי התייעצה אתו היכן כדאי שאלמד, יעץ לה הדוד לשלוח אותי לבית אבות בבני ברק של הרב יוסף שלמה כהנמן, מייסד ישיבת פוניבז'. ואכן, אמי שמעה לעצתו ושלחה אותי לשם. בזמנים ההם הנסיעה מאשדוד לבני ברק לא היתה קלה, ולכן אמי אף פעם לא באה לבקר אותי, באחד הימים נקלעה אמי לאזור בני ברק, והחליטה, אם אני כבר כאן באזור, אכנס לבקר את בני מחמדי, היא נכנסה לבית אבות, מיד כשנכנסה ראתה שמדובר במוסד של שומרי מצוות, היא קראה לי ואמרה לי: 'תארוז את החפצים שלך, אנחנו נוסעים מכאן'. 'ארזתי את חפצי, ואמי לקחה אותי לביתי. הייתי אז ילד בן תשע, הרבה זיכרונות אין לי מאותה תקופה, אבל דבר אחד איני יכול לשכוח, ובכל פעם שאני נזכר בכך, יורדות לי דמעות מעיני', ממשיך הפרופסור לספר. "לאחר כמה ימים מתדפק יהודי בדלת, כשאמי פתחה, הציג את עצמו - קוראים לי יוסף כהנמן, ואני מנהל את בית האבות בבני ברק. היום נכנסתי לבית אבות, וראיתי שילד חסר שם, שאלתי מיד היכן הילד, אמרו לי שאמו באה לפני כמה ימים, ואמרה לו לארוז את חפציו, ולקחה אותו לביתו.

"מיד עליתי על אוטובוס, ונסעתי לביתכם באשדוד לברר מה קרה, האם לא היה משהו טוב בבית אבות, אני מוכן לעשות הכל כדי לשפר את התנאים של הילד", אמר ראש הישיבה לאם. "אמא השיבה לו: 'הכל בסדר שם. רק, שאני עברתי את השואה, לא אוכל לתאר לך את הזוועות שראיתי בעיני מה שעוללו לנו הנאצים ייחם שמם ואיני רוצה שבני יהיה דתי"', משחזר הפרופסור. "הרב כהנמן ניסה לדבר על לבה כמה דקות, וכשראה שאין עם מי לדבר, ביקש כסא, התיישב עליו, והתחיל לבכות, הוא ישב כך עשר דקות, ובכה על עוד נשמה של עם ישראל שהולכת כעת לאיבוד. לאחר מכן ברכם לשלום ויצא.

"כבר עברו מאז כשישים שנה", אומר הפרופסור לרב פייבלזון, "והדמעות האלו לא נותנות לי מנוח. בכל פעם שאני נזכר מזה לבי מתחלחל, כעת

התחלתי לשמור שבת, ואני רוצה שתשכנע את אשתי, שקצת תלך בעקבותי". הרב פייבלזון ממשיך ומציין כי אכן דיבר עם אשתו של הפרופסור וברוך השם היא השתכנעה. "היום הוא מניח תפילין בכל יום, והם שומרים שבת, כשרות, ועוד היד נטויה".

פעם הגיע הרב מפוניבז' לרומא עם משלחת של יהודים לאסוף כסף בשביל ישיבת פוניבז', כשעברו מתחת ל'שער טיטוס' פונה לנהג המונית ואומר: "תעצור. עצור בבקשה כאן". "כאן?! שואל הנהג. "כאן, כאן" אומר הרב מפוניבז' לתדהמתם של המלווים שלא הבינו למה הוא רוצה לעצור פה. בצעדים חפוזים ניגש הרב מפוניבז' אל שער טיטוס, יישר את מגבעתו, מהדק את בגדיו, מתייצב אל מול השער פתח ואמר: "טיטוס, טיטוס, לפני 2000 שנה ביקשת למחוק ולאבד את עם ישראל, רצית שלא ישאר ממנו שם ושארית, הגלת אותם מארצנו כמו צאן, כמו מקנה. הרגת בנו, השארת את ירושלים חרבה, חשבת ששם ישראל לא יזכר עוד, הבאת אותנו לרומי לשחק בקירקסאות נגד אריות וחיות. טיטוס טיטוס, לפני 2000 שנה ביקשת למחוק ולאבד את עם ישראל, רצית שלא ישאר ממנו שם ושארית. צא היום לרחובה של רומי" – הרי הוא לא קבור, כי הרי פיזרו את עפרו – "צא לרחובה של רומי ושאל את התיירים הרבים המטיילים בה: מי זה טיטוס? מי הוא היה? מי יידע? כמה אנשים יודעים? מה עם משנתו? מי מכיר אותך היום? מי יודע לספר היום עליך?! הרי מכל משנתך לא נותר כלום, ההיסטוריה בלעה את הכל, לא נשאר ממשנתך כלום. ואילו אני יוסף שלמה כהנמן מבני ברק, מארץ ישראל, עברתי שואה, איבדתי את משפחתי, איבדתי את כל תלמידי בפוניבז' בליטא, איבדתי את הכל, אבל היום אני בא אליך מבני ברק אשר בארץ ישראל אותה ביקשת להחריב והחרכת, ביקשת להשמיד, ואילו אני נמצא כאן בשליחותם של לומדי התורה שבארץ ישראל המלאה ישיבות ובתי מדרש, אלפים ורבבות מבני עמי עוסקים בתורה בארץ אבות וממשיכים בדרך אבותיהם. ממשיכים את מנגינת התורה, את הלימוד של אביי ורבא של הלל ושמואל, את עמלה של התורה בדיוק, ללא שינוי כשם שלמדו והגו אבותיהם ורבותיהם שאתה הגיבור הגדול ביקשת לעקור מן העולם. זהו! ואז הוא הודיע לטיטוס: "עם ישראל חי, נצח ישראל לא ישקר". איפה כולם ואיפה אנחנו! וזאת למרות הקללות, למרות שלא היה לנו שכל בכל הדורות לקיים את ה"תכלה שנה וקללותיה", לא היה לנו שכל להיכנע לפני שבאה הקללה, לפני שבא הפוגרומים והמלחמות, אבל למרות הכל, עם ישראל חי. אחרי הקללות בכל מקום יש ניחומים. הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוק"ל נלקח ביום העשרים לחודש אלול תשכ"ח לשמי רום מעלה.

מהות הבחירה

הגאון רבי אליהו אליעזר דסלר זצוק"ל

בראשית רבה ס"ז, ח: הרשעים ברשות לבן: אמר נבל בליבו, ויאמר עשיו בליבו ויאמר דוד אל ליבו... ודומים לבוראם שכתוב ויאמר ה' אל ליבו. הגאון רבי שמחה זיסל מקלם זצוק"ל התפעל כל כך ממדרש זה עד שאמר "אילו לא זכו ישראל בכל התורה אלא בשביל מדרש זה, דיים".

הסבר הדברים: לאחר חטא אדם הראשון כבר היצר הרע היה מוכן בלב, כמו שמבואר בספרים הקדושים שיש באדם נפש, רוח ונשמה, [הנפש בבחינת "אני", הרוח בבחינת "אתה" והנשמה בבחינת "הוא"] וכיוון שהיצר מוכן כבר בנפש האדם אם לא יפעיל האדם לעורר את נפשו אז ממילא הוא ברשות ליבו ואז הוא חוטא.

נקודת מהות הבחינה של האדם היא שמצד אחד יכול לאחוז באמת ומצד שני יכול להסיח דעתו ממנה ובחירה זו תלויה בו לגמרי ואין סיבה שתסובב אותה אלא הוא לגמרי, נמצא שלצד הטוב, הבחירה היא פעילה וחיונית, כלומר לאחוז באמת שהיא יודע, אבל לצד הרע, הבחירה היא פאסיבית, כי מיד שבוחר שלא לאחוז באמת ממילא דעתו מוסחת מן האמת וכיוון שהיצר הרע כבר מוכן לפעולה בלב ממילא הוא עושה עבירה. ומזה נחזה באור בהיר כי לחינם פוקרי הפוקרים שכפרו בבחירה חופשית וטענו שלכל מעשה יש סיבה הכופה את האדם על מעשיו, וזאת משום שהם ברשות לבם ולא ניסו מעולם בשבירת היצר, וממילא לא טעמו טעם בחירה חיונית וכיוון שבחרו ברע הסיחו את דעתם מן האמת שידעו עליה ואכן הסיבה שהביאה אותם לידי המעשה היא היצר שבחרו להתכופף אליו, אבל אם היו בוחרים לצד הטוב, היה זה לגמרי שלהם והיו מרגישים בחוש שאין לבחירתם שום סיבה שקדמה לה.

בריאת האדם - המטרה

הרב דוד מקובר שליט"א

רבינו משה חיים לוצאטו זצוק"ל בספרו 'מסילת ישרים' כותב "יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו".

הבסיס לאהבת ה' ולשאיפה לעבודתו בשלימות, יסודו בהתבוננות אמיתית ונוקבת מהי מטרת חייו של האדם בעולם הזה והמסקנה, היא שתניע את האדם להפנות את המאמצים לכיוון זה, כדי להשיג את התכלית שאליה עליו לשאוף להגיע בחייו. לפי מה שאמרו לנו חז"ל האדם נברא כדי ליהנות הנאות ורוחניות, שהן ההנאות אמיתיות והן שיא ההנאות שניתן להפיק, האפשרות ליהנות הנאות אלו היא רק בעולם הבא, כיון שרק העולם הבא בנוי לספק הנאות בתחום הרוח. אולם הדרך להגיע לעולם הבא וליהנות שם עוברת דרך העולם הזה, כמו שאמרו חז"ל "העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא" והדרך להגיע לעולם הבא היא ע"י שהייתנו בעולם הזה וזאת ע"י קיום המצוות כמו שציוונו הבורא ולכן שם אותנו הבורא בעולמנו זה כדי שנוכל לפעול ולהגיע ע"י המצוות לעולם הבא כמו שאמרו חז"ל "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם".

התבוננות והעמקה נוספת תביא אותנו להכרה כי [אפילו ללא ענין שכר העולם הבא] עצם התקרבות האדם לה' ע"י קיום מצוותיו גורמת לאדם להיות מושלם יותר, כמו שאומר דוד המלך "ואני קרבת ה' לי טוב" וכן "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חייו", עכ"פ גם במונחי העולם הזה, הדבר הטוב היחידי שיכול האדם הוא להתקרב ולהדבק בה' וזה ניתן להשגה רק ע"י קיום המצוות

בעוד אשר כל מטרה אחרת שהאדם חושב שהיא טובה עבורו אינה אלא הבל ותעתועי שווא.

העולם הזה בנוי בצורה כזו שהאדם צריך להיאבק קשה כדי להתקרב לה, כיום שמצד אחד העולם מלא פיתויים ותאוות וכל הליכה אחרי התאוה מרחיקה את האדם מהקדוש ברוך הוא ואילו מצד שני הוא מלא יסורים סבל ועוני הגורמים לאדם להתמקד בפתרון בעיותיו ולהזניח את החיפוש אחרי קרבת ה', השלווה מצד אחד והיסורים מצד שני מציבים בפני האדם אתגר אדיר הצליח להתעלות מעל הסובב אותו ולהתמקד בחתירה לקרבת ה', המאבק המתמיד הזה הוא זה שמזכך את האדם ומעמידו בדרגת שלמות המאפשרת לו [אם יצליח] להיכנס לטרקלין. וכמידת הצלחתו להתעלות מעל הגורמים המרחיקים אותו מעבודת ה' ורצונו להתקרב אל ה' כך גודל קרבת ה' שיזכה בה. מאידך, ברור לחלוטין כי העולם נברא בצורה המתאימה לצורך חיי האדם אולם מאחר וכל תכלית בריאת האדם היא להשתמש ביצירה זו למטרת עבודת בוראו הרי שזו מטרת בריאת העולם ואם האדם אינו מקיים את יעודו אלא משתמש בעולם הגשמי למטרת הנאות מחיי העולם הזה, הרי לא די שקלקל את עצמו ומתרחק ממטרתו, גם העולם אינו מקיים את יעודו.

מצד שני אם מנצל האדם את משאבי העולם לעבודת הבורא, הרי שהוא מקיים את יעודו ועל ידו גם העולם הגשמי מגשים את יעודו, כעין מה שאמרו חז"ל על האור שגנזו הקב"ה לצדיקים "וכיון שראה אור שגנזו הקב"ה לצדיקים שמח, שנאמר אור צדיקים ישמח" וכן מה שאמרו חז"ל במדרש קהלת "ראה את מעשי האלהים" בשעה שברא הקב"ה את האדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשובחים הם, כל מה שבראתי, בשבילך בראתי, תן דעתך שלא תקלקל את עולמי.

לסיכום: האדם נברא כדי שיחיה בעולם הבא וכל מטרת חיי בעולם הזה אינה אלא כדי שיוכל ליהנות בעולם הבא, רעיון זה נמצא בדברי חכמינו ז"ל בדימויים וסגנונות שונים המדברים על העולם הזה כמקום שבו מכינים את עצמנו לעולם הבא, ואת העולם הבא כמקום שעבורו הוכן הכל, כמו שאמרו "העולם הזה דומה לפרוזדור" או "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת".

התבוננות הגיונית על העולם מביאה למסקנה בלתי ניתנת לערעור כי לא יתכן שהאדם נוצר כדי לבלות את חיי בעולם הזה שהרי מה הערך האמיתי לחיים בעולם? האם המטרה להיטיב לאדם בעולם הזה עומדת במבחן המציאות? האם יש אדם אחד בעולם שיש לו רק טוב?, כמה צרות וכאבים באים על האדם עד מותו, האם אריכות ימים גוררת בעקבותיה איכות חיים? ואילו היה האדם חלק מיצירת מערך החיים בעולם הזה, לשם מה ניתנה בו נשמה? שהרי אינה חלק ממערכת החיים על פני האדמה, אינה נוטלת חלק ואינה נהנית מהיצירה הטבעית, כפי שאמרו רבותינו על הפסוק בקהלת [ו,ז] "וגם הנפש לא תמלא" משל לעירוני שנשא בת מלך, כך הנפש אילו הבאת לה כל מעדני העולם אינם כלום לה, ולמה? משום שהיא מן העליונים וכן אמרו חז"ל "על כרחך אתה נוצר ועל כרחך אתה נולד", כלומר שהנזמה אינה רוצה להיות בעולם הזה, אדרבה שונאת היא את חיי העולם הזה ולכן לא יתכן שמטרת בריאת האדם שבו נמצאת נשמה גבוהה

היא חיי בעולם הזה, שהרי לא טוב לנשמה בעולם הזה, אלא צריך לומר שתכלית יצירת האדם היא כדי שנשמתו תוכל להגיע ביתר טהרה ונקיות לעולם הבא ששם היא רוצה להיות ושם היא נהנית להיות. הכרה זו בתכלית קיומנו בעולם הזה מביאה אותנו מידית להבנה כמה חשוב עבורנו להתאמץ בכיוון זה ע"י רתימת כל הכוחות והאמצעים לקיום המצוות ולהפנות כל מאמץ בכיוון של ניצול כל משאבי העולם לעבודתו וקרבתו לה' ולהסרת כל המחיצות עד שיחוש כעין משיכה מגנטית אל בורא העולם, מאידך צריך האדם להשקיע מאמצים לברוח מהנטייה הטבעית ליהנות מחיי העולם הזה כבורח מפני אש.

תוריד את הראש

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל

אמרו חכמינו ז"ל בגמרא בימות [קכא ע"א] תניא אמר רבן גמליאל פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי עקיבא וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי דף של ספינה נזדמן לי וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על אדם ינענע לו ראשו.

באו חז"ל לרמז כאן דבר נפלא שכן התורה נמשלה למים אדירים וגדולי הדור הם קברניטי הספינה, דף מאותה ספינה היינו דף גמרא או משניות ובכוחם של אלו להביא את האדם למחוז חפצו ורק על ידם יודע האדם שכל גל וגל העומד להטביעו ינענע לו בראשו, כמו שאומר הנביא ישעיהו [כו,כ] "חבי כמעט רגע עד יעבור זעם", כלומר: תוריד את הראש תחכה שהגל יעבור ואז תמשיך ביתר שאת.

מצד שני מספרת שם הגמרא תניא אמר רבי עקיבא פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי מאיר כשעליתי למדינת קפוטקיא בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי גל טרדני לחברו וחברו לחברו עד שהקיאני ליבשה. כלומר לפעמים הגלים הם אלו הדוחפים את האדם ליבשה, למקום חיותו.

אמנם, כל זאת קורה רק אם האדם מביט במשקפיים הנכונות ויודע הוא ומאמין שנשמת האדם חצובה מתחת כסא הכבוד, נוצרה בתחילת הבריאה והנשמה הזו היא נצחית ותתקיים לעד ולעולמי עולמים ובין העבר הנצחי לעתיד הנצחי יורדת הנשמה לעולם שלנו לתקופה קצרה, אם כך האדם מאמין אז כל היסורים והנסיונות שבאים עליו שבאים עליו אינם יכולים להפילו אלא מוריד את הראש נכנע לפני יוצר העולם ומחכה שהגל יעבור כי יודע הוא שיפה שעה אחת של תורה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא ואיך יתיימש כשמחכה עולם נצחי.

משום כך כשפוגע הנסיון באדם ירא שמים וצדיק לא חל בו שום שינוי לרעה מעוצמת הגלים והסערות העוברים כדרך שלא פגעה יד האויב בנשמתם של עשרה הרוגי מלכות, ומוצא אתה את רבי עקיבא מדבר לפני שפגעו בגופו ותוך כדי הפגיעה אותו דבר ושפתיו דובבות לנצח, לעומת זאת אלו אשר אינם מאמינים בנצחיות נשמתם אלא רק בחיי שעה ואין להם בעולמם אלא רק את חיי ההווה ואם הרוח עוקרתם לא נשאר להם מאומה.